

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1233054/4

בבית הדין הרבני האזורי אשקלון

לפני כבוד הדיינים:

הרב ישי בוכריס – אב"ד, הרב בן ציון ציוני, הרב עודד מכמן

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד שרית ישר)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלי אביב)

הנדון: הפסד כתובה באשה שתבעה גירושין בטענת אלימות ועוברת על דת

פסק דין

בפני בית הדין מונחת תביעת כתובה בסך \$200,000.

רקע כללי

הצדדים נישאו ביום 14.10.1996 ולהם 3 ילדים:

ק' ילידת 08.02.1997,

א' ילידת 17.03.2005,

ש' ילידת 30.12.2006.

תחת החופה התחייב הבעל כתובה בסך \$200,000.

הצדדים קנו דירה נוספת מרווחת יותר והעבירו את הדירה הראשונה על שם הבת ק'. הדירה הראשונה נרשמה על שם הבת ק' בתאריך 26.2.17.

בתאריך 21.1.19 אירע אירוע אלימות של האב כנגד ביתו ק' כשהוא משליך אותה אל הקיר מספר פעמים, בגין אירוע זה, הגישה האם תלונה במשטרה. האב הורחק ונגזר עליו ע"פ הודאתו מאסר 7 חודשים.

בעקבות אירוע זה, האשה הגישה בקשה לישוב סכסוך בבימ"ש לענייני משפחה ותביעה למזונות. בנוסף מתנהלת שם תביעה למשמורת.

בתאריך 31.7.19 הגישה האשה תביעה לגירושין וכתובה.

בתאריך 4.12.19 התקבל כתב הגנה מטעמו של הבעל.

בתאריך 9.12.19 הבעל הגיש בבימ"ש לענייני משפחה תביעת פירוק שיתוף.

לאחר שהתקיימו בפני ביה"ד כמה דיונים בתביעת הגירושין, הצדדים התגרשו בתאריך

9.9.20.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

במסגרת הליך הגירושין ובכלל זה במועד סידור הגט ביקש הבעל שלום בית, אך האשה עמדה על דעתה להתגרש.

לאחר מתן הגט, הגישה האשה ביום 7.12.20 תביעת כתובה, ביה"ד קיים דיונים בהם נחקרו הצדדים והתקבלו עדויות.

הצדדים הגישו סיכומים.

טענות התובעת

התובעת סבורה שהיא זכאית לתשלום כתובתה מהטעמים הבאים:

א. למרות העובדה שהיא זו שתבעה את הגירושין היא זכאית לכתובה, משום שהיא סבלה כל חיי הנישואין מאלימות מילולית (אף במקום עבודתה היה בעלה מקלל ומגדף אותה) ופיזית. וכפי העדויות שנשמעו בבית הדין הנתבע אף שבר את אצבעה. אלימות זו הלכה והחמירה עד שהיא לא יכולה היתה לשאת זאת.

כראיה לדבריה ציינה את תיק 909702/2 בית הדין הרבני הגדול, שם נפסק כי: השיקולים לתשלום כתובה ותוספת כתובה "לאשה מגיע כתובה ותוספת כתובה, כפי שיוסבר להלן.

"כבר כתבנו בפסקי דין אחדים שגם לפי רבנו ירוחם, אם מתברר שמה שהביא את האשה לרצון להתגרש – אלו מעשיו של הבעל, והוא זה שגרם לגירושין, יהיה הבעל חייב הן בעיקר כתובה והן בתוספת."

ב. הנתבע הואשם והורשע ואף ישב בכלא שקמה בגין אלימות כלפי בנותיו, המסמכים מצויים בכתב התביעה.

ג. עוד הוסיפה כי תקופות רבות הנתבע לא פרנס אותה.

ד. בקשת הנתבע לשלו"ב לא הייתה כנה. הראיה לכך היא שלאחר מקרה האלימות ניגש הנתבע במהרה להגיש תביעה לפירוק שיתוף לבית הצדדים בבית המשפט לענייני משפחה באשדוד.

טענות הנתבע

הנתבע סבור כי התובעת אינה זכאית לכתובה מהטעמים הבאים:

א. היא בגדה בו לפחות פעמיים ואף נכנסה להריון מגבר זר (התבצעה לבסוף הפלה).

ב. היא אינה שומרת כשרות ושבת.

ג. היא זו שיזמה את הגירושין, הוא נעתר לכך למרות שהיה מעוניין בשלו"ב.

ד. על טענת התובעת כי הגיש תביעה לפירוק שיתוף השיב הנתבע כי התובעת הגישה תביעות בכימ"ש לענייני משפחה והיתה נחושה בסירובה לשוב לשלו"ב, ואעפ"כ למרות תביעתו לא לחץ בנושא כי רצה שלו"ב.

ה. מאז המקרה בסיני (הבגידה הראשונה לדבריו) דיברה התובעת על רצונה להתגרש. טיעון זה נתמך מעדותה של אם התובעת בפני ביה"ד. הנתבע מייחס לכך את יוזמת האשה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להפסקה להביא ילדים ומציין כי מלידת הבת הראשונה עד השניה עברו כ 7 שנים (עד 2005).

מעדות אחותו של הנתבע נמצא כי התובעת אמרה לה זאת במפורש בעת שבאה להשכין שלו"ב כי היא חיכתה לכך 10 שנים.

מאז נוצר הקשר (הבגידה השנייה לדבריו) עם נ' ע' הערימה עליו התובעת כשהיא מדברת במשך כ-5 שנים על גירושין ומתנה תנאים לחזרה לשלו"ב בדרישות לעלייה ברמת החיים. כך שיכנעה אותו לקנות דירה נוספת מרווחת יותר ולהעביר את הדירה הראשונה על שם הבת ששיתפה איתה פעולה. הדירה הראשונה נרשמה לדרישתה על שם הבת ק' בתאריך 26.2.17. בכך ניצלה האשה את רצונו של הבעל ואף את תמימותו לשלו"ב בכל מחיר. לאחר העברת הדירה הרחיקה אותו מהדירה בעקבות אירוע אלימות כנגד הבת ותבעה גירושין.

לאחר מכך רוקנה האשה את החשבון המשותף (העברה לחשבון אחר ביום 24.1.18 סך 127,824 ש"ח).

ו. כמו כן, במקביל לתביעתה למזונות היא נוטלת את דמי השכירות של הדירה הראשונה הרשומה ע"ש הבת, עליהם הוא תובע את האשה ואת ביתו בכי"מ"ש לענייני משפחה. יצוין, כי מעיון בפרוטוקול הדיון שם מיום 5.11.19 בתביעת המזונות, היא משנה את גרסתה בשאלה אם היא מקבלת דמי שכירות.

ז. עוד הוא טוען כי התובעת מנתקת אותו מבנותיו - מונעת ומסכלת יצירת קשר איתן - דבר שבא לידי ביטוי במורת רוחה של השו' עפרה גיא בהחלטה מיום 5.11.19 לאחר שלא ראה את בנותיו מיום שהורחק.

ח. לטענתו התובעת לא רצתה להביא ילדים לאחר לידת הבת השלישית, ואילו הוא רצה בכך זכר ולכן התעקש שלא תפיל.

ב"כ הוסיף שהוגשו בכתב התביעה הוכחות על שיחות טלפון עם אדם איתו ניהלה התובעת קשר אסור. לדברי הנתבע הוא אף התעמת עם אדם זה והוא השיב כי לא ידע שמדובר באשה נשואה.

בית הדין הציע לתובעת לערוך בדיקת פוליגרף, אך היא סרבה.

באשר לטענת האלימות טען כי הנתבע מעולם לא נהג באלימות כלפי אשתו מלבד דחיפה חד פעמית בשנת 1990, בעת שהיה ויכוח ביניהם, וכלפי הבת כאקט של הגנה עצמית.

על טענות הנתבע משיבה התובעת:

היא מכחישה כי תכננה את הגירושין או שרצתה להתגרש. על הוכחת הבעל על תכנון הגירושין מקניית הדירה הנוספת - האשה מצביעה על פער של 4 שנים בין קניית הדירה לפירוד. (יועזר כי ההעברה ע"ש הבת נעשתה סמוך לתביעת הגירושין).

עיתוי תביעת הגירושין היה עם עליית מפלס האלימות ובעקבות אירוע האלימות עם הבת.

על דבריו כי היה מעוניין בשלו"ב, משיבה התובעת כי היא אינה כנה ומבקשת להוכיח זאת מכך שהגיש תביעה לפירוק שיתוף בתחילת ההליך.

התובעת מכחישה את טענות הבגידה עם מי שהוא.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

התובעת אינה מכחישה את הפרטים באירוע בסיני, רק טוענת שהתיישבה על ברכי גיסה עקב אירוע אלימות של הבעל כנגדה - שקרה בעקבות הליכתה לשחות עם גיסה במקום אחר.

על ההפלה הראשונה בשנת 2001 טוענת התובעת כי ביצעה בגלל הריון לא תקין.

את טענת הבגידה השנייה בשנת 2014 מכחישה התובעת וטוענת כי הבחור היה אחראי הזמנות במקום עבודתה וכי השיחות איתו היו בהקשר זה בלבד. התובעת עבדה ברשת שפועלת עד 12 בלילה. התובעת מציינת כי הבחור צעיר ממנה בהפרש ניכר וכי הוא בגיל של ביתה.

על ההפלה שניה סמוך לזה טוענת התובעת כי יזמה אותה בניגוד לדעת בעלה מחמת מצבה הנפשי לנוכח חשדותיו כנגדה. כמו כן טוענת כי גם הנתבע היה מעוניין בהפלה אם הילד לא שלו.

דיון והכרעה

כתב הטור אה"ע ריש סי' קיח (בתקנות הנישואין של קהל טוליטולה), וז"ל:

"מי שהיא תובעת לבעלה לגרשה ויצאו הגירושין ממנה, אין לה מן הדין לגבות, זולתי מה שהיא טוענת ויתברר מסכום נדונייתה, ולא נחוש למה שימצא כתוב ממנה בכתובה, כי רוב הכתובות נוהגין בהן להוסיף על מה שיטול הבעל, ולא יחוש הבעל לכתוב ולהוסיף על עצמו מה שלא קיבל, לענין שתשאר נשואה עמו ולא תבקש גירושין, ובענין כזה אמרו חכמינו ז"ל (כתובות נד, א) "כי כתב לה אדעתא למיקם קמיה, אדעתא למיפק ולמיסב לא כתב לה וכו'". ואם תבע הוא הגירושין, אינו יכול לגרשה אלא לרצונה, או לאחר שיפרע לה כל סכום כתובתה עיקר ונדוניא ותוספת".

משמעותם של דברי הטור כפי שהובאו בפסקי דין רבים כפשוטם, כי כאשר האשה היא אשר תבעה את הגירושין, והם יצאו ממנה - דהיינו היא היוזמת של הגירושין, הרי בכהאי גוונא על דעת שאשתו תצא ותתגרש ממנו ותקח את תוספת כתובתה, לא כתב לה ולא התחייב לה, ורק על דעת להיות עמו כתב לה את תוספת כתובתה.

כך גם משמע מהמשך דברי הטור שהבאנו, שכתב "ואם תבע הוא הגירושין" חייב הוא גם בתוספת כתובה, הרי שאין כאן פטור מיוחד למקרה שכפו את הבעל לגרש, אלא הכל תלוי מי תבע את הגירושין, אם האשה תבעה אין לה תוספת, ואם הבעל תבע, יש לה תוספת.

ומה שהוסיף הטור והדגיש ש"יצאו הגירושין ממנה", אחרי שכבר כתב "תובעת לבעלה לגרשה", הביאור הוא, שלא די בעצם תביעת כתובתה שתפסיד את תוספתה, שכן יתכן ותביעתה צודקת והאשמה מוטלת על הבעל, ובכהאי גוונא ההגדרה היא שהגירושין באו ממנו. ועל כן מוסיף הטור שיצאו הגירושין ממנה, והיינו שהתביעה אינה מאשימה את הבעל בטענה מוצדקת, אלא שהאשה היא זו החפצה בפירוק הבית. וכך לאידך גיסא היה מקום לטעות כי כל אשה שתבעה גירושין פעם אחת, מאבדת את כתובתה, גם אם בסוף מת הבעל, או שגירש מסיבה אחרת, ולכן הוצרך הטור להדגיש כי הפסד הכתובה הוא רק אם אכן מכח בקשתה אכן יצאו הגירושין לפועל, ורק אז אבדה האשה את תוספתה.

במקרה העומד לפנינו בתיק זה, האשה היא זו שיזמה את הגירושין, היא זו שהגישה את התביעה הבעל רצה בתחילה שלום בית ורק כשנה לאחר הגשת תביעת הגירושין הסכים אף הוא לכך, ולכאורה הווי בגדר של יצאו הגירושין ממנה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אולם משיבה האשה על טענה זו כי למרות העובדה שהיא זו שתבעה את הגירושין היא זכאית לכתובה, והסיבות לכך הן משום שהיא סבלה כל חיי הנישואין מאלימות מילולית (אף במקום עבודתה היה בעלה מקלל ומגדף אותה) ופיזית. וכפי העדויות שנשמעו בבית הדין (לדבריה) אף שבר את אצבעה, אלימות זו הלכה והחמירה עד שהיא לא יכולה היתה לשאת זאת.

כראיה לדבריה ציינה את פס"ד תיק 909702/2, בית הדין הרבני הגדול נפסק: "כבר כתבנו בפסקי דין אחדים שגם לפי רבנו ירוחם, אם מתברר שמה שהביא את האשה לרצון להתגרש - אלו מעשיו של הבעל, והוא זה שגרם לגירושין, יהיה הבעל חייב הן בעיקר כתובה והן בתוספת". ומשכך בעניינינו יש לדון האם בכה"ג נקרא שהבעל במעשיו גרם לגירושין.

בשו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן (סי' קב) כתב וז"ל:

"בעל המכה אשתו בכל יום, ומצטערת עד שהצריכה לצאת מביתו. והלכה לבית אביה ...

תשובה, אין לבעל להכות ולענות אשתו. דלחיים ניתנה ולא לצער. ואדרבא, צריך לכבדה יותר מגופו... ואם הוא מכה ומצער שלא כדין, והיא בורחת, הדין עמה. שאין אדם דר עם נחש בכפיפה. זכר לדבר הגר... ומ"מ, אם הדבר מסופק לבית דין מי הוא הגורם, או אפילו הגיעו לדבר ברור שהבעל מכה שלא כדין ... גוערים אותו, ומייסרין ומודיעין שאם יכה שלא כדין, שיהא חייב להוציא וליתן כתובה. שאפילו על שאר דברים שאין לה כל כך צער, כגון שמדירה שלא תלך לבית אביה, או לבית האבל, או לבית המשתה, או אפילו שלא תשאל נפה וכברה מחברותיה, או שלא תשאל להם, הוא מוציא ונותן כתובה. כ"ש במכה ופוצע ומצערה בגופה. וקרוב בעיני הדבר, שאם ידוע שהוא מכה אותה שלא כדרך בנות ישראל ההגונות, ר"ל שמתמיד להכותה, שאין נאמן לטעון שהיא גורמת, שהיא מקללתו בפניו. דלאו כל כמיניה לאחזוקה בפרוצה."

העולה מדבריו, גוערים ומייסרין ומודיעין ומתריין בבעל שחשוד על הכאת אשתו שאם ימשיך בדרכו הרעה יחויב בגט ובכתובה. הרשב"א מדבר על חיוב גט ולא בכפייה לגט.

בבית יוסף (סו"ס ע"ד) כתב בזה"ל:

"כתוב בתשובות להרמב"ן (במיוחסות) סימן ק"ב שנשאל על בעל המכה את אשתו... וקרוב בעיני הדבר שאם ידוע שהוא מתמיד להכותה שאינו נאמן לטעון עליה שהיא מקללתו בפניו, דלאו כל הימינו לאחזוקה בפרוצה, וכענין שאמרו בפרק המדיר גבי על מנת שלא תלך לבית המשתה עכ"ל.

ועל מה שכתב שאין בית דין יכולים להשביעו, אני תמה, דכיון דעבירה קא עביד, שהרי המכה את אשתו עובר בשני לאוין כשם שעובר המכה את חבירו, וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג אות עז), למה לא ינדו אותו שלא יעבור על דברי תורה, ומעשים אצלנו בכל יום וגערה ונזיפה לא מהניא בהו וע"פ הנידוי הם נמנעים. וסעד לדבר מצאתי בתשובת רבינו שמחה שכתבתי בסימן קנ"ד (עו. ד"ה מצאתי כתוב). אח"כ מצאתי כדברי בספר מישרים נכ"ג ח"ה (נח ע"ב) בשם הרמ"ה, אם חבל בה הבעל יש יכולת לב"ד ליסרו ולהחרימו ולנדוהו ולהלקוהו ולרדוהו בכל מיני רידי וליקוץ ידו אם רגיל בכך כי הא דרב פפא קץ ידא, כי חייב לכבדה יותר מעצמו או יוציא ויתן כתובה ע"כ. ובסימן ק"ג מהתשובות הנזכרים כתוב על הבורחת מפני שמכה אותה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

או מפני חמותה שמצעתה ולא במרד חייב הבעל לתת לה מזונות, ואם לוותה ואכלה הבעל חייב לפרוע עכ"ל.

לדברי הבית יוסף מעבר לייסור, ההודעה, ההתראה כדברי הרשב"א יש להוסיף גם חרם, נידוי, מלקות ורידוי ואף לקוץ את ידו כדי להניא בעל המכה את אשתו מדרכו הרעה.

ובבית יוסף (סו"ס קנ"ד) כתב וז"ל:

"מצאתי בתשובת רבינו שמחה, המכה את אשתו, מקובלני שיש יותר להחמיר מבמכה את חברו, דבחבירו אינו חייב בכבודו ואשתו חייב לכבדה יותר מגופו (יבמות סב, ב), והעושה כן יש להחרימו ולנדותו ולהלקותו ולענשו בכל מיני רידוי ואף לקוץ ידו אם רגיל בכך (סנהדרין נח, ב ורש"י שם ד"ה קץ ידא), ואם היא רוצה לצאת יוציא ויתן כתובה. ואח"כ כתב תטילו שלום ביניהם, ואם לא יעמוד הבעל בקיום השלום, שאם יוסיף להכותה ולבזותה, אנו מסכימים להיות מנודה, ויעשוהו ע"י גוים לתת גט או עשה מה שישראל אומרים לך (גיטין פח, ב), ואפילו לשמואל שאמר בפרק המדיר (עז, א) עד שיכופוהו להוציא יכופוהו לזון, הני מילי מזונות, שיש תקנה בדינו לירד לנכסיו ולזון אותה, אבל להכותה ולבזותה, שענייה זו מסורה בידו, ואין בדינו לעשות תקנה לדבר, אפילו שמואל מודה. ואפילו בההיא גופא דזון ומפרנס כרב קיי"ל, ואפילו קיבלה עליה, יכולה לומר איני יכולה לקבל שהן הכאות שאין להם קצבה. וכן כתב בהגהות אשיר"י פרק המניח את הכד (סי"ו) בשם אור זרוע (ח"ג פסקי בבא קמא סי' קסא) וזה לשונו: אסור לאדם להכות את אשתו וגם חייב בנזקיה אם הזיקה, ואם הוא רגיל תמיד להכותה ולבזותה ברבים כופין אותו להוציא וליתן כתובה, וכן השיב רבינו שמחה שיעשוהו ע"י גוים עשה מה שישראל אומרים לך עכ"ל. ועיין בתשובות (הרשב"א המיוחסות) להרמב"ן סימן ק"ב וכתבתיה בסוף סימן ע"ד (ק). ומכל מקום נראה לי דאין לסמוך על דברי ספר אגודה ורבינו שמחה ואור זרוע לכפות להוציא על דבריהם כיון שלא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים."

כלומר לדעת רבינו שמחה אף כופין אותו ואפילו ע"י גוים, אולם הב"י סבר כדבריו בסי' עד שיוציא ויתן כתובה אך אין כופין אותו. ובדרכי משה (אבן העזר סי' קנד) חלק על הבית יוסף וכתב:

"איני רואה בזה דבריו כלל, דכדאי הם הגאונים לסמוך עליהם, כל שכן שהרמב"ן ומהר"ם הסכימו בתשובותיהן בענין הכאת אשתו והביאו ראיות ברורות לדבריהם, גם הסברא מסכמת עמהן. ומה שלא הוזכרו בדברי הפוסקים, אפשר לומר שהיה פשוט בעיניהם, וקל וחומר הוא מהאומר איני זן ואיני מפרנס, וכמו שהורה בתשובה הנ"ל, ואף שלא היו בנמצא בימי הפוסקים הראשונים ולכן לא הוזכרו ולכן אין לדחות דברים ברורים בקש. ומכל מקום נראה דטוב שלא לכופו ליתן גט אלא בדרך זה להחרימו או לתופסו בידי גוים או בשוטים שלא להכותה או שיוציא ויתן גט, ובדרך זה לא מיקרי כפייה על הגט רק לקיים מה שמחויב לעשות."

עפ"י יוצא שנחלקו הבית יוסף והדרכי משה האם לכפותו או שלא לכפותו, לדברי הבית יוסף אין לכפותו ואילו לדברי הדרכי משה ניתן לכפותו. אמנם גם לדבריו עדיף לכפותו בדרך של החרמה או כפיה בשוטים שיפסיק להכותה או שיתן לה גט.

אך לכו"ע חייב לגרשה, וחייב בכתובתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

במקרה העומד לפנינו אמנם טענת המבקשת הינה כי הייתה אלימות מילולית ופיזית, אולם לבית הדין לא הוצגה שום ראיה התומכת בטענת המבקשת, כתב האישום כנגד המבקש הוא על אלימות כנגד בתו ולא כלפי אשתו.

גם אם נצא מתוך נקודת הנחה כי בעבר הרחוק היו מספר פעמים בודדות של אלימות, יש לדון כאשר הייתה אלימות חד פעמית האם בכה"ג יהיה חייב בכתובה.

כתב הרמ"א (סי' קנ"ד סעיף ג') וז"ל:

"איש המכה אשתו, עבירה היא בידו כמכה חבירו. ואם רגיל הוא בכך, יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני ריודי וכפייה, ולהשביעו שלא יעשה עוד, ואם אינו ציית לדברי הב"ד, יש אומרים שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם, ומעשה עובד כוכבים הוא."

יש לדייק בלשון הרמ"א "ואם רגיל הוא בכך" - רק בכה"ג יש ביד ב"ד ליסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני ריודי וכפייה, ולהשביעו שלא יעשה עוד.

ודאי שעוון גדול להכות את רעייתו והרי כתבו חז"ל "אוהבה כגופו ומכבדה יותר מגופו", ואיך אפשר להרים יד על אשת בריתו, אולם כאשר בשעת כעס באופן חד פעמי קרה המקרה ולא שלט בכעסו והרים ידו, האם בכה"ג כתב הרמ"א את דבריו?

בפסקי דין רבניים (חלק ג' עמ' 351-352) בפסק דין שנכתב ע"י הרבנים הגאונים הרב א' י' ולדנברג, הרב ע' יוסף, והרב י' קאפח זצ"ל, נכתב בזה"ל:

"כלפי כל זה אין גם בטענות האשה נגד הבעל בכדי לחייבו עפ"י דין לגרשה. הטענה שהבעל הכה אותה, הרי הוכח זה רק על מקרה אחד בלבד, ובפי הבעל הרי גם אמתלה על כך מפני שהתרגז מסיפורו של מר ד' על אודות התנהגותה ברחוב, ועכ"פ נפסק ברמ"א באה"ע סי' קנ"ד סעי' ג' דאיש המכה אשתו מתרין בו ב"ד תחלה פעם אחת או שתיים וכו' ורק אם אינו ציית לדברי ב"ד י"א שכופין אותו להוציא, ע"ש. וכן בדברי הראשונים המובאים בב"י בטור."

כלומר בכה"ג לדברי הרמ"א אם הווי מעידה חד פעמית אין כופין לגרשה אלא מתרין בו ורק כאשר אינו צאית דינא לדברי הרמ"א יכפהו לגרש.

אולם מה דין הכתובה בכה"ג,

בתשובות הגאונים תשובת "שערי צדק" (ח"ד שער ד' סי' מ"ב) תשובת ר' יוסף בן אביתור (במודפסות בקיצור סי' קל"ה) נכתב:

"וששאלתם, אישה שאמרה אי אפשי בפלוגי בעלי שהוא מכה אותי ומצער אותי ונמצא הדבר אמת ובקשה ממנו גט כופין אותו ליתן גט או כופין אותה לישיב תחת בעלה, ואם מצער אותה בחנם תצא בכתובה כולה או לא. הווי יודעין שאם נתקיים הדבר בעדים שהכה אותה פעם ופעמים, חייבין בית דין להוכיחו על כך, ולומר לו הוי יודע שאי אתה רשאי להכותה, ואם שנית באולתך תצא בכתובה, ומשהין אותה עמו על יד נאמן, ואם שנה באולתו תצא בכתובה, שכך אמרו חכמים לחיים נתנה ולא לצער נתנה, ואם אמרה היא איני רוצה להשהותו על יד נאמן (כן נראה מסוף התשובה), משפטה כמשפט מורדת ונוטלת נדונייתה ויוצאה, ואעפ"י שנמצא הדבר אמת, שהכה אותם פעם ופעם כמו שפרשתם, אין אנו כופין את הבעל ליתן לה גט ולהגבותה כתובתה עד שיתרו בו בית דין וזקני הקהילה ויאמרו לו הוי יודע שמקויים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עליך בשטר כתובתה שתכבדנה ותזוננה, כדכתב בכתובתה ואנא אפלה ואוקיר ואיזון, וכשמקבל עליו התראה ומשהין אותו על יד נאמן, אם מעיד אותו נאמן ששנה באולתו, מגבין לה כתובתה עד הנה.”

העולה מדברי תשובה זו, שגם כאשר הייתה ראייה בעדים שהכה אותה, על בית הדין להוכיח אותו ולהתרות בו שאם ישנה באולתו יפסידוהו וישלם כתובתה, ורק אם המשיך בדרכו הרעה לאחר ההתראה ויש עדות לכך ישלם כתובתה, אולם כאשר נמצא הדבר אמת, שהכה אותה באופן חד פעמי, אין אנו כופין את הבעל ליתן לה גט ולהגבותה כתובתה ללא התראה.

נוכח דברים אלו, בנידון דידן, כאשר היה מקרה בודד לפני שנים רבות, בכה"ג אין מגבין כתובה, במיוחד שלא הייתה שום התראה, וכאשר האשה המשיכה לחיות עם בעלה שנים ארוכות ביחד, בנוסף לכך שלא הוכח בדיונים כי הגירושי יצאו ממנו.

והנה יש לדון בטענת הבעל כי האשה הפסידה כתובתה מחמת שהאשה בגדה בו.

טענת הבעל על שתי בגידות: האחת בשנת 99 – תחילת הנישואין, ושניה בשנת 2014 אז החלו היחסים ביניהם להתערער בצורה משמעותית.

בגידה ראשונה: בשנת 99, בתחילת נישואיהם, היו הצדדים בטיול משפחתי בסיני. אז הלכה האשה עם גיסה - בעל אחותו עם סירה למקום אחר לשחות. לאחר שהיה של כשעה וחצי שבו. אז אירע אירוע אלימות והאשה ישבה על ברכי גיסה הנ"ל כשהוא עושה לה עיסוי לעיני המשפחה.

מעדות אחותו של הבעל עולה כי מאז היו האשה וגיסה בקשר טלפוני רציף, הגיס היה נוסע לאשקלון להפגש איתה בקביעות. עוד מציינת בעדותה כי האשה סירבה להצעתו של הגיס ללכת איתו למלון מכיון שהיה באותה עת עם אחותו הקטנה של הבעל. הבעל טוען כי הדברים מתועדים בטלפון שאינו יכול להביא עקב צו ההרחקה כנגדו. כתוצאה מיחסים אלו מייחס הבעל את ביצוע ההפלה שיזמה האשה בשנת 2001.

בגידה שנייה: בשנת 2014 אז גילה כי אשתו בוגדת בו עם בחור בשם נ' ע', מנהלת שיחות טלפון עד השעות המאוחרות שיחות - לא שעות של הזמנה, הוא פגש אותה בחניה והבחור אמר שהוא לא ידע שהיא נשואה. הבעל מייחס את ההפלה היזומה מצידה ב 5.14, בכך שהאשה הרתה מהנטען. לדבריו, הוא לא רצה בהפלה אלא לעשות בדיקת דנ"א לאחר הלידה והיא התעקשה ומכאן ראייה שהוולד לא ממנו.

כהוכחה האיש מצרף פירוט שיחות טלפון של האשה עם הנטען מתאריך 2.14 עד לתאריך 4.14.

יצויין, כי למעט שיחה שנמשכה כ 30 דקות בשעה 4 בצהריים, ושיחה שנמשכה 20 דקות בשעה 7:30 בבוקר, השיחות היו במשך דקות בודדות.

עוד טוען הבעל כי אימו של הבחור באה למקום עבודתה של האשה כשהיא זועמת כדי להפריד את הקשר בין האשה לנטען ואף היכתה אותה. עוד טוען הבעל כי כשענה בטעות לטלפון של האשה, עלה מתוכו קולה של חבירתו של הנטען כשהיא זועמת על הקשר של הנטען עם התובעת.

על הבגידה השנייה, הבעל לא הביא הוכחות משמעותיות. הבעל לא הביא הוכחות על פגישתו בחניה עם הבחור הנטען, לא הוכחה שיחת שהתקבלה בטלפון האשה לה טען הבעל, בה הטיחה בפניו בטעות חברתו של הנטען את הקשר של האשה עם הנטען, או הסיפור אודות אימו של

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנטען שבאה והיכתה את האשה במקום עבודתה עקב קשריה הפסולים עם בנה הנטען. כל שהוגש בפנינו ועליו הסתמך הבעל הינו פירוט השיחות - שאין בו דבר פרט לשיחות למשך זמן של דקות ספורות עם בחור שאחראי על הזמנות בשעות מאוחרות במסגרת עבודתה של האשה, בחור הצעיר ממנה בהפרש ניכר. הבחור הנטען לא הופיע בפני ביה"ד ולא נחקר.

ראויה לציון העובדה כי האשה סירבה לבדיקת פוליגרף בעניין. אך נראה שאין לחייבה מחמת כן ואין לראות בכך הודאה בנטען - ראה קובץ תחומין כרך ז' עמ' 381.

מ"מ בכל הנטען על הבגידה הראשונה - המעשה בסיני - הרי שלא הוכחו פרטי המעשה. ונראה כי מהודאת האשה בפרטי המעשה, גם אם לא בבגידה ממש, בצירוף כך שהגירושין יצאו ממנה, יש די בהפסד כתובה.

האשה אינה מכחישה שהלכה לשחות עם גיסה הרחק במשך זמן ממושך. לא מוכחש מהאשה שהיא ירדה על ברכיו של גיסה והאשה אף הודתה בכך, אלא שהיא מתנצלת שהיה זה בעקבות מעשה אלימות של הבעל כנגדה (ראה פרוטוקול הדיון מיום 27.2.22 שו' 889).

יש לראות בכך חשש עוברת על דת - לכל הפחות.

גם הקשר המאוחר עם הגיס מורה על היותה של האשה בחשש עוברת על דת.

האשה לא הכחישה את הקשר שהיה לה עם גיסה לאחר מכן. מעדות אשת הגיס - אחות הבעל, עולה שהיה בין בעלה לאשה קשר טלפוני כ-4 שנים. הגיס היה נוסע לאשקלון כדי להפגש איתה. לאחר גירושיו של הגיס מאשתו - אחות הבעל ב-12.12.2002, בשעה שהיה הגיס עם אחות הבעל הקטנה בדירה ששכר, בקשה האשה ממנו להוציא אותה כי היא רצתה להיות איתו. לדבריה, היו יחסי חיבה בין בעלה לבין האשה והיא הזמינה אותה כל עוד היתה נשואה. יוער, כי העדה אומרת כי לא העלתה את הקשר של האשה עם בעלה שלה בהליך הגירושין שלה.

יעוין בשולחן ערוך אבן העזר הלכות כתובות סי' קטו סעיף ד':

"איזו היא דת יהודית, הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל. ואלו הם הדברים שאם עשתה אחת מהם עברה על דת יהודית: ... או שהיתה טווה בשוק וורד וכיוצא בו כנגד פניה על פדחתה או על לחיה, כדרך שעושות העובדי כוכבים הפרוצות, או שטווה בשוק ומראה זרועותיה לבני אדם (ורגילה בכך) (רשב"א סי' תקע"א), או שהיתה משחקת עם הבחורים, ... בכל אחד מאלו תצא בלא כתובה, אם יש עדים שהתרה בה תחלה ועברה על התראתו. ואם אין עדים, תשבע שהוא כדבריה. ואם רצה לקיים אותה אח"כ, אין כופין אותו להוציאה, מכל מקום מצוה עליו שיוציאנה. הגה: אשה הרגילה להתייחד עם עובד כוכבים, נקראת עוברת על דת (ת"ה סי' רמ"ב)."

בפד"ר ח"א עמ' 338, בפס"ד מהרבנים הגר"י עדס ז"ל הגר"י ש אלישיב שליט"א והגר"י ב זולטי ז"ל ביארו את יסוד הדין בעוברת על דת, וכתבו:

"עיקר הטעם של עוברת על דת הוא לא משום מעשה העבירה, אלא משום דבמעשיה היא גורמת להפרעה ולקילקול בחיי המשפחה התקינים בינה לבין בעלה", עכ"ל.

וראה חלקת מחוקק סי' קטו ס"ק יח:

"מ"מ מצוה עליו שיוציאנה. זה הוא דעת הראב"ד, וכן הוא במרדכי, ומדברי הר"ן משמע שהרשב"א ס"ל דאין זה מצוה רק רשות כמו שאין מצוה שלא למחול על קינויו, וכן משמע מלשון הרמב"ם בפ' כ"ד מה"א דין ט"ז עוברת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על דת משה, וכן זאת שעשתה דבר מכוער אין כופין את הבעל להוציא, אלא אם רוצה לא יוציא, והא דאמרינן בסוף המגרש דמצוה לגרשה, אפשר דמיירי התם דפרוצ' ביותר דפרומ' משני צדדיה ורוחצת וכו' כדאיתא התם, מיהו בפ"י מה"ג כתב הרמב"ם ושאינה צנועה כבנות ישראל הכשרו' מצוה לגרשה, וסיים הרמב"ם פכ"ד מה"א בדין הנ"ל ואף על פי שלא הוציא אין לה כתובה, שהכתוב' מתקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, ולא הקפיד' אלא על בנות ישראל הצנועו', אבל אלו הפרוצו' אין להן תקנה, אלא תהא קלה בעיניו להוציא' עכ"ל. ונראה אם אין מוציא אותה והיא מתנהג' מכאן ואילך בדרכי הצנועו' וחזרה ממעשיה הראשונים אסור לדור עמה בלא כתוב', וצריך לכתוב לה כתובה אחרת, דכתוב' הראשונ' נמחל שעבודה בשעה שעברה על התראתו."

וראה בית שמואל סי' קטו ס"ק כ':

"אשה הרגילה וכו'. ע' בת"ה שם כתב יחוד הוא ד"מ ילפינן מקרא כמו שילפינן פרוע ראש, ומבואר שם אפילו יחוד פ"א אחר התראה הוי עוברת עד"מ, אלא אם מחמת משא ומתן שלה נתיחדה, אז דוק' כשרגילה לעשות כן הוי עוברת עד"מ ולא בפ"א."

ובבית שמואל סי' קטו ס"ק לד':

"גם כתבתי לעיל דהיא עוברת ע"ד כשנתייחדה עם א' דיחוד מן התורה אסור, א"כ אפילו אם לא זנתה, מ"מ היא עוברת ע"ד, ועיין ב"י שכתב אבל נדוניא לא הפסידה דהוי כמו חוב בעלמא, משמע אפי' אינו בעין קאמר דלא הפסיד', וליתא, כי כל דבר שאינו בעין הפסידה."

כתב התרומת הדשן (סי' רמב), וז"ל:

"הא קמן דמתייחדה מרצונה מקרי עוברת על דת. כ"ש הנסתרת עם הנכרים... אפילו אי לא הוי נסתרה ומתייחדת מרצונה, אלא שגרמה כמה פעמים ע"י הקפותה ובלבוליה שנחבשת בין הנכרים בלתי שומר, ומעיד להחשיבה כמזיד להתייחד כדאמרינן פרק השולח... כיון דרגילי בהכי, כמו שמסרו את עצמם מרצונם ושנו ושלו. וא"כ הואיל וחשיב עוברת על דת, מצוה לגרשה. ואם אינו מוציאה נקרא רשע, ופשיטא דאכה"ג לא תיקן הגאון."

מבואר בתה"ד שאשה המתייחדת מרצונה עם גבר זר נקראת עוברת על דת, ומצוה לגרשה, ויכול בעלה לגרשה אפילו בעל כרחו, ואין בזה חדר"ג. כמו כן, אשה אשר כמה פעמים מעמידה את עצמה במצב שבו תאלץ בסופו של דבר להתייחד עם גבר זר - אפילו בניגוד לרצונה - נקראת אף היא עוברת על דת. הלכה זו קיימת ביחס לכל גבר שהוא, ק"ו אם אינו מוגדר כאדם כשר.

ועיין שורת הדין כרך יג (עמ' רסד) שהביא מתוספות (כתובות דף יג ע"א ד"ה מעלה) ומתוספות הרא"ש (שם) שיש להבדיל בין אדם כשר ובין אדם המוגדר כ- 'נואף'. ביחס לאחרון, לא נאמר הכלל שאין אוסרין על היחוד.

והוסיף — "שגבר שמבלה עם אשה נשואה בשעות הקטנות של הלילה, מתחבק ומתנשק עמה, בהחלט מוגדר בהלכה כ'נואף', ויחוד עמו אוסר את האשה ומחייבה להתגרש."

ועיין רמ"א (אבן העזר סי' קטו סעיף ד') שהביא את דברי התה"ד להלכה. וציין הב"ש (שם ס"ק כ') שמבואר בתה"ד, שהאשה תיחשב עוברת על דת אפילו על יחוד פעם אחת, אלא שאם אין היא מתייחדת מרצונה ומיוזמתה, אלא שעיסוקיה - דוגמת העיסוק במשא ומתן - הביאו אותה למצבים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

של יחוד עם גברים זרים, כי אז היא לא תיחשב עוברת על דת אלא אם כן רגילה בכך. ונראה שכן היא גם דעתו של מהר"ם פאדווה בתשובותיו (סי' כו), עיין שם.

בנדון זה אשה זאת עשתה מעשה כיעור, התייחדה עם הגיס זמן ממושך, היתה בקשר טלפוני שנים רבות למורת רוחו של בעלה, יש לראותה בחשש כעוברת על דת לא פחותה ממדברת עם בחורים ואף מתייחדת עם אדם הפרוץ בזנות.

אלא שלהפסיד כתובה צריך התראה. וגם בעוברת על דת משה צריך התראה ראה שו"ת יביע אומר ח"ג אה"ע סי' כא אות א'. ובנידו"ד א"א לדונה כעוברת על דת, שלא הייתה התראה, ובמיוחד שהעדויות על כך נשמעו מפי נשים הפסולות לה לעדות.

אולם בחלק מהדברים שנשמעו בבית הדין האשה לא הכחישה אלא שטענה שנגרמו ממצבים של אלימות אשר העדות לא היו מודעות להן.

האשה סירבה לבדיקת פוליגרף.

העובדה כי אירוע זה אירע בתחילת הנישואין מסבירה אם לא מצדיקה את חשדנות הבעל לאורך תקופת הנישואין, ובפרט בטענת הבגידה השניה.

ובנוסף לכך שהאשה היא זו שיזמה את תהליך הגירושין והגירושין יצאו ממנה היא אינה זכאית לכתובתה.

הכרעה

סוף דבר במקרה העומד לפנינו בתיק זה, האשה היא זו שיזמה את הגירושין, היא זו שהגישה את התביעה, הבעל רצה בתחילה שלום בית ורק כשנה לאחר הגשת תביעת הגירושין הסכים אף הוא לכך, ולכאורה הווי בגדר של יצאו הגירושין ממנה.

אמנם טענת המבקשת הינה כי הייתה אלימות מילולית ופיזית אולם לבית הדין לא הוצגה שום ראיה התומכת בטענת המבקשת, האלימות החד פעמית כנגד האשה כתוצאה מדחיפה היתה בתחילת חיי הנישואין והעובדה שהמשיכה לחיות עימו שנים ארוכות לאחר מכן מגלה שכנראה לא חששה ממנו.

כתב האישום כנגד המבקש הוא על אלימות חד פעמית כנגד בתו ולא כלפי אשתו, וגם זאת לדבריו היה כאקט של הגנה עצמית.

ומשכך לא הוכח כי הבעל בהתנהגותו הוא זה שגרם לגירושין.

אמנם לא הוכחו טענות הבעל על בגידת האשה, אולם מהודאת האשה בבית הדין מתברר כי הייתה התנהגות שאינה ראויה, והעובדה שהבעל הסכים לבדיקת פוליגרף על הטענות לאלימות כנגדו והאשה סירבה בכל תוקף לבדיקה כזו על טענות לקשר זר אסור, מעלים חשש בכנות דבריה.

על כן מכריע בית הדין כי האשה אינה זכאית לגבות את כתובתה.

דין א'

מצטרף למסקנות.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דין ב'

מצטרף למסקנות.

דין ג'

ניתן לפרסם לאחר השמטת הפרטים המזהים.
ניתן ביום ט"ז באלול התשפ"ב (12/09/2022).

הרב עודד מכמן

הרב בן ציון ציוני

הרב ישי בוכריס - אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה